

*Kraljestvo
domišljije*

LUTKOVNO GLEDALIŠČE
LJUBLJANA

Katja Povše

Lučka, grah in pero

Pedagoško gradivo

Prpravila: Špela Frlic

Uvod

Nekoč je živel princ, ki se je namenil poročiti s pravo princeso. Iskal jo je po vsem svetu, a tiste prave ni mogel najti. Neke nevihtne noči pa je na grajska vrata potrkala premočena deklica, ki je trdila, da je resnična princesa. "Bomo videli," je rekla stara kraljica. Na dno postelje je položila zrno graha, čezenj pa dvajset žimnic in še dvajset pernic in na tako posteljni postelji je morala spati obiskovalka. Zjutraj se je deklica glasno pritožila, da je polna modric, nekaj trdega da jo je celo noč žulilo. Tako občutljiva je lahko samo prava princesa, so sklenili na dvoru in princ in princesa sta se poročila.

Tako gre zgodba o princeski na zrnu graha danskega pravljicarja Hansa Christiana Andersena, ki je navdihnila predstavo za najmlajše *Lučka, grah in pero*. Avtorji so preprosto zgodbo prepletli z uspavankami in jo poimenovali zazibanka.

Prav uspavanke so pogosto naše prvo srečanje z organiziranim človeškim zvokom. So melodije, ki nam vzbujajo prijeten občutek varnosti in miru in nas nežno vabijo v sanje.

S to predstavo pa najmlajše otroke vabijo tudi k prvemu obisku lutkovnega gledališča. Predstavo igralci odigrajo na Odru pod zvezdami Lutkovnega gledališča Ljubljana, zasnovana je tako, da otroško občinstvo sedi v krogu na udobnih blazinah, dvorana pa ni popolnoma zatemnjena.

Prvi obisk gledališča je pomemben dogodek, je nova, razburljiva izkušnja. Otroke pripravimo nanjo. Po predstavi pa z njimi raziskujemo in poustvarjamo vsebine, ki so se nas v predstavi dotaknile.

Tule ponujamo nekaj predlogov za dejavnosti z otroki po ogledu predstave.

Za najmlajše

1+

Spoznavajmo predmete

Katere predmete smo videli v predstavi?

V predstavi igralci uporabljajo različne predmete. Jih otroci znajo naštet?

Imamo katerega od predmetov tudi v igralnici?

Skupaj z otroki jih poiščimo in prinesimo na sredo igralnice.

Raziskujmo lastnosti predmetov

Kakšen je občutek, če se naše dlani dotakne peresce? Nas žgečka?

Kaj se zgodi, če pihnemo vanj? Kaj pa, če pihnemo v milni mehurček?

Kaj pa, če pihnemo v žogico? Kaj se zgodi, če damo predmete v vodo?

Kateri ostanejo na gladini in kateri potonejo?

Poslušajmo zvoke

Različne predmete iz predstave razvrstimo pred otroke (npr. zvonček, ksilofon, različno velike kroglice, ki so lahko ropotuljice, igrače, ki oddajajo zvok).

Poiščimo tudi predmete, ki jih vsak dan uporabljamo v vrtcu (npr. žlice in skodelice).

Poslušajmo, kako zvenijo. Vsak otrok naj si izbere svoje zvočilo in skupaj zaigramo.

Lahko zaigramo ob uspavanki, ki jo poslušamo na CD-ju, ali pa jo zapojemo.

Naredimo lučko, ki bo otroke pospremila v spanje

Pobarvajmo kozarce za vlaganje z različnimi barvami. Pred spanjem v njih prižgimo čajno svečko. Skupaj z otroki lahko pobarvamo veliko stekleno posodo (npr. za shranjevanje vina) in vanjo položimo električne lučke za okraševanje novoletnih jelk.

Za malo večje

3+

Pogovarjamo se o predstavi ...

Kaj je bilo v predstavi otrokom všeč? Ali česa niso razumeli?

O čem govori predstava?

Kdo vse je nastopal v predstavi?

Katere zvoke so slišali v predstavi? Na katera glasbila so igrali igralci v predstavi?

Ali se v predstavi igralci med seboj pogovarjajo? Kako?

Kako so bili igralci oblečeni?

Pogovarjamo se o uspavanju ...

Kako gredo otroci zvečer spat?

Kakšna je njihova pižama?

Kdo in kako jih uspava?

Katera igrača spi z njimi?

Kaj storijo, če jih je strah teme?

Kaj naredijo, kadar ne morejo zaspati?

Kako uspavajo svoje priljubljene igrače?

Pogovarjamo se o spanju ...

Ali kdaj spijo v nenavadnih položajih?

Se veliko premikajo v spanju?

Ali kdaj hodijo ali govorijo v spanju?

Ali se spomnijo kakšnih posebnih sanj, ki so jih sanjali?

Kako pa spijo živali? Kako spijo ptice, konj, zajec ...?

Katere živali prespijo celo zimo?

Dejavnosti po predstavi

Poslušajmo uspavanke

Z otroki se udobno namestimo na blazinah in poslušajmo uspavanke. Npr.:

– *Najlepše uspavanke sveta* (knjiga in zgoščenka). Ljubljana: Oka, 2010;

– *Uspavanke* (knjiga in zgoščenka), Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012;

– *Uspavanke*, zgoščenka, ki je izšla kot priloga revij Ciciban in Cicido v letu 2009.

Pogovarjajmo se o slišanjem. Zakaj se nekaterim pesmim reče uspavanke? Zakaj jim rečemo tudi zazibanke?

Kako zapojemo pesmico, če želimo koga uspavati? Naglas ali potih? Počasi ali hitro? O čem ponavadi pojejo uspavanke?

Izmislimo si svojo uspavanko

Izberimo znano melodijo in si izmislimo uspavanko za našo vrtčevsko skupino. Lahko vključuje imena otrok in vzgojiteljic ali pa značilnosti prostora, v katerem otroci v vrtcu spijo. Lahko je vsak dan malo drugačna in v njej omenimo kaj posebnega, kar so otroci doživeli čez dan, ali pa poje o kosilu, ki so ga pojedli. Zapojmo jo pred spanjem.

Če nam je kakšna od uspavank iz knjig (glej seznam v nadaljevanju), ki še nima melodije, še posebej všeč, si lahko zanjo izmislimo melodijo. Poskusimo uspavanko zapeti in zaigrati s preprostimi zvočili.

Zamižimo in ugibajmo zvoke

Igrajmo se igrice, ki gre takole: Otroci se posedejo na sredino igralnice in zaprejo oči. Vzgojiteljica se potihoma postavi v enega od kotov igralnice in pozvoni z zvončkom. Otroci ugibajo, iz katere smeri se je oglasil zvok.

Otroci sedijo na sredini igralnice in imajo zaprte oči. Vzgojiteljica ustvarja različne zvoke (npr. pretaka vodo iz posode v posodo, potrka z žlico ob žlico, lahko tudi ustvarja zvoke, ki so del vsakdana v igralnici, npr. zvok vrat, ki se zaprejo, zvok stola, ki pade po tleh, zvok igrača, s katerimi se igrajo otroci). Otroci ugibajo, kaj so slišali. Ob zvokih se z otroki pogovarjamo o tem, kateri zvoki so našim ušesom prijetni in kateri ne.

Naredimo lovilec dobrih sanj

Skupaj z otroki naredimo veliki lovilec sanj in ga obesimo v bližini prostora za spanje. Lahko ga opremimo z drobnimi risbicami otrok, na katerih so prikazane stvari, o katerih bi otroci radi sanjali.

Spoznajmo pravo kraljično

Preberimo pravljico Hansa Christiana Andersena *Kraljična na zrnu graha* in si oglejmo ilustracije Marije Lucije Stupica. Katere dele zgodbe smo videli v predstavi? Kakšna je bila kraljična v predstavi? Kako je kraljično upodobila ilustratorica? Kako pa si otroci predstavljajo pravo kraljično? Narišimo prave kraljične.

Potujmo

Kako je princ potoval po svetu, ko je iskal pravo princeso? Z vlakom? Z ladjo? Peš? Iz kartonskih škatel naredimo veliko ladjo ali pa vlak, s katerim bomo odpotovali v svet iskat pravo princeso. Opišimo, po kakšnih deželah vse je potoval princ. Kakšne oblike je Zemlja? Smo jo videli tudi v predstavi? Pri opisovanju potovanja si pomagajmo z globusom.

Kaj je pod blazino?

Naredimo preizkus, ki si ga je stara kraljica izmislila za pravo princeso. Pod blazino (ali dve blazini) položimo različne okrogle predmete, npr. žogico, frnikulo, grahek ... Potem se usedimo na blazino. Ali jih čutimo? Pod blazino lahko položimo tudi druge znane predmete in ugibamo, na kateri predmet smo se usedli.

Preberimo

Pesmi, ki govorijo o uspavanju

Anja Štefan: *Sedem lisičic* v Lonček na pike. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008.

Anja Štefan: *Nevihata* v Zlata ptica, zgodbe in pesmi s podobami Ančke Gošnik Godec. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011.

Zbirke uspavank

Igor Cvetko: *Aja, tuta*: Slovenske ljudske uspavanke. Ljubljana: Založba DZS, 2005.

Chantal Grosliéziat, Nathalie Soussana, Magdeleine Lerasle: *Najlepše uspavanke sveta*: 23 uspavank od Malija do Japonske. Ljubljana: Oka, 2010.

Lila Prapp: *Živalske uspavanke*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000.

Metka Pušenjak (izbor): *Uspavanke*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012

Za vzgojiteljice

Katarina Juvančič in Katarina Smerkov (izbor): *Al že spiš ali Kako uspavamo v Sloveniji*. Ljubljana: Kulturno društvo Folk Slovenija, 2006.

Na zgoščenki so zbrani zvočni zapisi samih uspavank, načinov uspavanja ter pričevanja o njihovem pomenu za sogovornike in sogovornice, ki so jih pod mentorstvom Katarine Juvančič zbirali in snemali študenti in študentke Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Katarina Juvančič: *Kaj prebujamo z uspavankami?* v PV Scripta. Ljubljana: KD Pripovedovalski variete: 2014.

Članek o pomenu uspavank in uspavanja je dostopen tudi na tej povezavi:
<http://www.pripovedovalskivariete.si/medkulturni/?p=108>